

המשרד לשווייון חברתי לשכת השרה

10 ספטמבר 2020
כ"א אלול תש"פ

סיכום כינוס ראשון - מועצה מייעצת

מועד הכינוס:

7 ספטמבר 2020
י"ח אלול תש"פ

רקע:

בהמשך להחלטות ממשלה מס' 431 מיום 10.9.2006 ומס' 2349 מיום 9.9.2007, התכנסה המועצה המייעצת לענייני אזרחים ותיקים את הכינוס הראשון שלה בתאריך 8.9.20 בזום. ראשית, הערכתנו הרבה על רצונכם להשפיע ולתרום מניסיונכם לטובת קידום המשרד. בעת זו חשיבות המועצה הינה מהותית נוכח האתגרים הבריאותיים והחברתיים הניצבים בפנינו. קביעת מדיניות בנוגע לאוכלוסיית הגיל השלישי מצריכה חשיבה והתדיינות מקצועית. על כן, גם בישיבות המועצה הבאות אנו נדון על הסוגיות המהותיות בכדי להוביל מדיניות נכונה המטיבה עם אוכלוסייה זו. הכינוס הראשון עסק בתוכנית בנושא בדידות.

סיכום הכינוס:

הצגת תוכנית הבדידות של המשרד לשווייון חברתי ע"י השרה מירב כהן. מצורפת המצגת עם פירוט התוכנית בקובץ נפרד.

פרופסור יצחק בריק – יו"ר המועצה:

תחושת הבדידות היא תופעה נפשית קשה, בעלת משמעות כבדה לסובלים ממנה. התופעה קיימת אומנם בכל הגילים אך רחבה יותר בגיל הזקנה. ישנם חוקרים המגדירים את תופעת הבדידות בזקנה כאחת הבעיות הקשות ביותר בזקנה. אין ספק שההתמודדות עם בעיה זו צריכה לעמוד גבוה על סדר העדיפות הלאומי.

פרופסור יסכה כהן-מנספלד פרסמה לאחרונה מאמר חשוב על בדידות בכתב העת Aging & Mental Health ובסיכום המחקר היא אומרת (בתרגום חופשי) "נחוצות דרכים חדשות כדי למנוע את הבדידות ולהתמודד אתה. יש להתמודד עם החסמים הקיימים על ידי פיתוח תוכניות שמקדמות קשרים חברתיים ופיתוח תוכניות חדשניות"

לכן צדקה השרה מירב כהן ביוזמתה להציע את התוכנית להתמודדות עם תחושת הבדידות של הזקנים.

המשרד לשווייון חברתי לשכת השרה

התייחסות היועצים לתוכנית:

גב' בוני גולדברג:

השלטון המקומי הינו הפלטפורמה הנכונה ביותר לטפל בנושא זה כיוון שהרשות היא זו שנמצאת בשטח ויש לנצל אותה ככל הניתן. בירושלים נעשה פיילוט כזה ובו נבנו רשתות קהילתיות שהיו בקשר עם קשישים באותו מתחם מגורים. היו להם שמות של כל הקשישים וכן רשימת מתנדבים שהיו איתם בקשר כל הזמן, גם בעיתות חירום וגם בשוטף. נרשמה הצלחה במודל זה ועל כן משרד הרווחה אימץ אותו גם כן.

יש בארץ כמה מרכזים למיצוי זכויות ויש לראות כיצד משלבים אוכלוסיה זקנה בתפקידים אלה. זהו תחום חלש והם יכולים לעזור בו, הם אנשים רציניים מאוד ובעלי ידע בתחומים אלה.

מר יהודה משי זהב:

קיים חוסר תיאום בין המערכות השונות, לזק"א 39,000 מתנדבים, אנחנו מתחננים לקבל רשימות של הזקנים כדי לעזור להם אך לא מקבלים אותם. יש לסנכרן את כלל המערכות- של הרווחה והמשרד ולדאוג שתהיה רשימה אחת מעודכנת ומסודרת.

יש לבדוק האם קופות החולים מקיימות בפועל את מה שהן מבטיחות שעושות- כמו משלוחי תרופות בזמן הגיוני ולא שבוע מרגע ההזמנה.

יעל מבורך (מנכ"לית המשרד): הסנכרון מתבצע בימים אלו וכן טיוב מאגר מספרי הטלפון.

מר יוסי היימן:

בדידות היא רק אחד המרכיבים במצבו של האדם הזקן ולכן מציע שצריך לקרוא לתוכנית בשם אחר: תוכנית להגברת חוסן ומסוגלות של זקנים בישראל להתמודדות עם מעברים ומצבי סיכון בזקנה (בעידן של 100 שנות חיים).

המלצות:

1. לפתח מדד של חוסן ומסוגלות ולדייק את המדד הקיים מול משרד רוה"מ והלמ"ס שכבר עשו עבודה בעניין.
2. מציע לחלק את התוכנית למהלכים בהתאם למדדים בהם אנו עוסקים. לא רק כשירות כזה או אחר אלא מהלך כולל של חקיקה ורגולציה, מחשבות, מחקר והערכה, העלאת תמריצים.
3. מציע להשתמש באתר Aging.il העוסק באופן נרחב בפרקטיקות מיטביות להפגת בדידות וכן פיתוח טכנולוגיות ויזמות.

פרופ' ליאת איילון:

מתוך המסמך עולה שהנושאים שהוא עוסק בהם הם חיזוק קשרים חברתיים, תחושת משמעות, חוסן רגשי/ אישי. צריך לדייק את הכותרת כי זה לא רק הפגת בדידות אלא עליה ברווחה הנפשית באופן

המשרד לשוויון חברתי לשכת השרה

כללי. מציעה להשתמש במדד של "תחושת משמעות ורווחה נפשית", מדד שמסתכל גם על הצד החיובי.

לדייק מי האוכלוסייה שאיתה מתעסקים; האם מדובר רק בעצמאיים או גם במוגבלים.

תעסוקת מבוגרים מרחוק- למה דווקא מרחוק?

יש להבהיר במסמך את משמעות האבחנה שעשיתם בין קהילה לחברה.

גב' קולט אביטל:

יש צורך בבניית מאגר של כל אותה אוכלוסייה שזקוקה לשירותים שלנו בין לחוסן נפשי ובין להפגת בדידות.

רוב המסמך מוקדש לאוכלוסייה שפורשת לגמלאות, אך לגבי האוכלוסייה הזקנה יותר- לא כל אותם הפתרונות מתאימים. אנשים מעל גיל 80 לא יכולים להתמודד עם הטכנולוגיה המודרנית, קשה להם אפילו להתחבר לשיחת ועידה בטלפון והם לא בהכרח מוגדרים כמקבלי צרכים. חשוב לעשות אבחנה בין הבודדים הנמצאים בבית לבין אלה הזקוקים לעזרה בשירותים נוספים מלבד הפגת הבדידות.

תשמח להעמיד לרשות המשרד מאגר גדול של מתנדבים.

הפן החשוב הוא הפן המקצועי. כל אותם המתנדבים או הגורמים שעוזרים לזקנים חייבים לעבור הכשרה נכונה.

כדאי לתת תשומת לב לדוחות מבקר המדינה בנושא זה.

גב' דליה גאון:

מניעת הבדידות – דווקא בגילאים היותר צעירים שפורשים לגמלאות.

יש להכין את האוכלוסייה הזו מוקדם ולהכשיר אותם ובכך להפיג את הבדידות העתידית של הדור הזה.

זו אוכלוסייה שלא הולכת למועדונים כי לשם בד"כ הולכים ה"זקנים", התאמת המועדון לבני הגיל הזה תעודד גם אותם להצטרף.

פרופ' רביע חלאילה:

הכותרת צריכה לקבוע האם מתמקדים בבעיה או בפתרון.

מציע כותרת יותר כללית: זקנה מוצלחת בקרב האזרחים הוותיקים.

כולל את הצד החברתי, כלכלי, תפקודי. יותר חיובי בהרבה מובנים.

המסמך צריך לגעת באופן נרחב במגזרים השונים בחברה הישראלית וכן לערוך להם התאמות ממשיות (חברה חרדית, ערבית וכו').

צריך להוסיף במסמך נושא של רישות (Net working).

המשרד לשווייון חברתי לשכת השרה

רישות ומשפחה חייבים להיות מרכיבים מרכזיים במדד הבדידות.

לגבי קופות החולים בשלטון המקומי- מציע לבנות תוכנית תמריצים. עירייה שתציג תוכנית מוצלחת תקבל על כך תקציב. בכך תתעורר תחרות חשובה.

רצף בין עצמאות לתלות- אזרחים עצמאיים שהופכים לסיעודיים/ תשושי נפש עלולים ליפול בין הכיסאות ולא תמיד ברור מי אחראי עליהם. אנחנו צריכים להיות מעורבים במעבר הזה.

בגלל המעבר מעצמאות לסיעודיות יש ליצור תוכנית למניעת התדרדרות בריאותית ולדאוג ליותר שנות תפקוד לזקן.

גב' עינת עמוס:

בתקופת הקורונה הצטרפו לקבוצת הסיכון כל אותם אנשים שהיו פעילים מאוד והתנדבו במקומות שהפגישו אותם עם צעירים. היום הם הצטמצמו לתוך הבתים ובעקבות כך חווים התדרדרות רגשית. נלקחה מהם המשמעות.

אנחנו צריכים לייצר שינוי בטרמינולוגיה- לא העברת זמן, אלא ייצור משמעות. התפתחות. פרוייקטים קהילתיים של קולות קוראים שבהם גמלאים מובילים גמלאים.

צריך לחשוב איזה תשתיות אנחנו יכולים לייצר בהתבסס על ההון האנושי שיש לנו באוכלוסיה זו.

המטרה היא ליצור תהליכים של משמעות. ליצר פרדיגמה שמעבירה את האחריות לגמלאים עצמם ולהסביר מה זה אומר.

ד"ר חדווה בר:

המבחן הוא בעשייה ובתיעודף הדברים. לבדוק מהם החסמים שעלולים להקשות על יישום התוכנית. צריך לדאוג שיהיו גם הצלחות מהירות משתי סיבות; ראשית, כיוון שהבעיה היא אקוטית. שנית, הצלחות ראשונות יובילו להצלחות נוספות.

אנשי הפורום הזה יכולים לעזור ביישום התוכנית בפועל ולא רק דרך יידע.

ניתן לרתום מערכי מתנדבים גם מהסקטור העסקי והפרטי וגם אנחנו נוכל לסייע בהתאם להיכרויות שלנו.

פרופ' ישראל דורון:

ההערה העיקרית- נקודת המוצא. בדידות היא הפרת זכויות אדם של אזרחים ותיקים ולכן החובה שלנו כחברה לנקוט צעדים כדי לחזק את עוצמתם. רובם בעלי יכולות גבוהות.

בנוגע למדד המחקר- המדד צריך להיות ארוך טווח בהיבטים מגוונים ורבים. כל מדד צריך לאפשר לנו לחולל שינוי לאורך זמן.

אינטגרציה וקאורדינציה-. הבעיה לא חוסר יזמות אלא העושר הרב ביזמות. כל תוכנית צריכה להגדיר מי מתכלל ומי מארגן כדי לא ליפול בין ים היזמים.

המשרד לשוויון חברתי לשכת השרה

הכל צריך להיות עם נגזרת כלכלית- מי הממן וכו'
לעגן את הדברים בחקיקה, לא רק במסגרת מדיניות אלא במעמד סטטוטורי אחר.

ד"ר יורם מערבי:

צריך לחדד ולהשלים את התוכנית בכמה היבטים: 1. המטרות. 2. אוכלוסיות – לאיזה אוכלוסיות מכוונת התוכנית. 3. תיאום – לתאם בין כל הגורמים, לדוגמה בתחום ההתנדבות. 4. מדד - להחליט איך מגדירים מדד של בדידות ולא ללכת שבי אחרי ההגדרות המקובלות היום שלא בהכרח כל זקן יסכים איתן.

סיכום- פרופ' יצחק בריק יו"ר המועצה:

מהדיון עולות מספר נקודות משמעותיות שעשויות לתרום לתוכנית ולשפר אותה:

1. הגדרת **מטרות** התוכנית- מתמודדים עם בדידות או חוסן. בהחלט מחייב חשיבה נוספת שתשפיע על מיקוד; השאלה היא האם להרחיב את התוכנית או למקדה בבדידות.
2. **האוכלוסיות**- לאיזה אוכלוסייה אנחנו מכוונים. איך להגדיר את אוכלוסיית היעד של התוכנית.
3. **תיאום** בין המערכות- ישנם הרבה מאוד ארגונים, מאות אלפי מתנדבים אך חוסר תיאום ולפעמים חפיפה. יש לדאוג לתיאום בין המערכות הממשלתיות.
4. **מדדים** -יש מדדים לבדיקת בדידות אך יש צורך לחדד את הדברים ולמקד אותם.
5. התוכנית צריכה להיות ארוכת טווח ובמעקב של שנים.

לסיכום צוין שהדיון היה משמעותי, נאמרו הערות חשובות. אנחנו נעבור עליהם ונעדכן את התוכנית